

سوره ی نصر؛ ء (همزه)، فتح مکه

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی نصر و عبارات قرآنی درس
- ۲- شناخت حرف همزه (ء) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکت های کوتاه و تنوین
- ۳- آشنایی با داستان فتح مکه
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره ی نصر

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

آموزگار با گفتن بسم الله الرحمن الرحيم و طلب یاری از خداوند و احوال پرسی از دانش آموزان، با بیان مطالب زیر می تواند آن ها را برای خواندن سوره ی نصر و موضوع آن آماده سازد. دانش آموزان چگونه می توان در زندگی موفق بود و به خواسته ی خود رسید؟

دانش آموزان به این سؤال، پاسخ های گوناگون می دهند. آموزگار با بحث و گفت و گو دانش آموزان را هدایت می کند تا به این نکات دست یابند که برای موفقیت باید تلاش کرد، از خدا یاری خواست و با پشت کار، نظم و ترتیب در کارها و همکاری و هم فکری با دیگران به موفقیت رسید.

در ضرب المثلی آمده است: «از تو حرکت، از خدا برکت». آموزگار در ادامه بیان می کند که پیامبر ما حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - پس از سال ها تلاش و مبارزه با یاری خداوند و کمک مسلمانان توانستند کافران و ظالمان را شکست دهند تا همه ی مردم بتوانند به دین خدا ایمان آورند.

خداوند در سوره ی نصر به مسلمانان مژده ی پیروزی و فتح مکه را داده است. در این درس با این سوره و داستان آن آشنا می شویم.

این درس طی مراحل زیر آموزش داده می شود.

۱- روخوانی و آموزش نماد جدید: مانند دروس قبل ابتدا لوحه را در جای مناسب نصب کنید. آن گاه با

اشاره ی صحیح به بخش های کلمات، از دانش آموزان بخواهید که کلمات و عبارات را به صورت دسته جمعی، بخش بخش بخوانند.

در دومین کلمه از آیه‌ی اوّل این سوره به نماد جدید همزه (جاء) می‌رسید. این نماد به روش زیر تدریس می‌شود. آموزگار حرف «ع» را با حرکت‌های ششگانه روی تخته می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آن‌ها را بخوانند.

عَ عِ عُو عَا عِی عِی
آن‌گاه می‌گوید: دانش‌آموزان شکل دیگری هم از حروف الفبا داریم که شکل و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است. نام این شکل، همزه است و شما هم در کتاب فارسی در کلمه‌ی «سؤال» این شکل را دیده‌اید و با آن آشنا باشید. اکنون حرف همزه (ء) را با حرکات زیر بخوانید.

ءَ ءِ ءُ ءٌ ءِ ءِ ءِ ءِ

برای آموزش همزه‌ی ساکن (ءِ)، شما می‌توانید با تلفظ واضح همزه در آخر کلماتی مانند دعاء، شیء، سوء، ماء و سماء، شیوه‌ی تلفظ همزه ساکن را به ایشان بیاموزید. از دانش‌آموزان بخواهید هر کلمه را پس از شما تکرار کرده و روی صدای همزه‌ی ساکن تأکید کنند.

پس از آموزش نماد جدید، بخش خوانی کلمات و عبارات تا پایان سوره ادامه می‌یابد.

۲- فردخوانی از روی لوحه: از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام کلمات و عبارات یک سطر را با اشاره‌ی شما به بخش‌های کلمات، به صورت انفرادی بخوانند. بهتر است این کار ابتدا توسط دانش‌آموزان قوی‌تر و سپس توسط سایر دانش‌آموزان انجام شود. در صورت لزوم می‌توان بخش‌های دارای اتصال یا تشدید مانند «فَسَبِّحْ» و «وَاسْتَغْفِرْهُ» را دو یا سه بار نشان داد تا با توجه و دقت بیشتری خوانده شود.

۳- پخش قرائت سوره‌ی نصر از نوار آموزشی: آموزگار نوار آموزشی را که از قبل آماده کرده، پخش می‌کند تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کنند. هنگام پخش نوار، آموزگار باز هم لوحه را نشان می‌دهد ولی به جای اشاره به بخش‌ها، به زیر کلمات اشاره می‌کند و همراه با خواندن نوار پیش می‌رود.

۴- خواندن از روی کتاب: از دانش‌آموزان بخواهید کتاب‌های خود را باز کنند و هر دانش‌آموز یک سطر از آیات سوره را از روی کتاب خود بخواند.

ممکن است هنگام تدریس و تمرین سوره‌ی نصر، دانش‌آموزان برخی از کلمات را صحیح نخوانند. اهمّ این مشکلات به شرح زیر است که در صورت بروز به شیوه‌ی بیان شده این اشکالات را برطرف کنید.

الف - تبدیل «و» به «ف» و مشدّد خواندن «ف» در کلمه‌ی «افواجاً» که با بخش کردن و کشیدن صدا رفع می‌شود.

- ب- عدم تلفظ «ح» در دو کلمه‌ی «وَالْفَتْح» و «اَلْقَبِيح» که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ح» رفع اشکال می‌شود.
 پ- عدم تلفظ «ه» در «وَاِسْتَعْرَفُهُ» در حالت وقف، که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ه» رفع اشکال می‌شود.

جلسه‌ی دوم

با سلام و احوال‌پرسی و ایجاد آمادگی، دانش‌آموزان کتاب‌هایشان را باز می‌کنند و فعالیت‌های این جلسه به شرح زیر انجام می‌شود.

۱- **شنیدن قرائت نوار آموزشی:** قرائت سوره‌ی نصر از نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند. باید توجه داشت که صدای دانش‌آموزان بلندتر از صدای نوار نباشد تا همه بتوانند درست بشنوند و سعی کنند شبیه نوار بخوانند. دقت کنید تا همه‌ی دانش‌آموزان هنگام شنیدن قرائت نوار، از روی کتاب خط ببرند و همراه با آن بخوانند.

۲- **روخوانی کلمات و عبارات:** لوحه‌ی جلسه‌ی دوم را مقابل دانش‌آموزان نصب کنید و با اشاره‌ی صحیح از دانش‌آموزان بخواهید به طور دسته‌جمعی هر سطر را بخش‌بخش بخوانند. سپس از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام، یک سطر از عبارات را به صورت انفرادی از روی کتاب خود بخوانند.

۳- **داستان درس:** داستان فتح مکه را به زبان ساده و به شیوه‌ی قصه‌گویی برای دانش‌آموزان تعریف کنید.

۴- از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید که هر یک از آن‌ها یک بند از داستان کتاب را بخوانند.

۵- از دانش‌آموزان بخواهید تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را به عنوان تکلیف انجام دهند.

دانستنی های معلم

الف - محتوا و مفهوم کلی سوره ی نصر

خداوند در این سوره، دو خبر خوش به پیامبر وعده داده است. یکی فتح مکه و از بین رفتن حکومت و قدرت مشرکان و دیگری، داخل شدن مردم به دین مبین اسلام به صورت فوج فوج. این دو مزده در واقع دو خبر غیبی بود که بعداً به وقوع پیوست.

خداوند کریم به پیامبرش دستور داده است به شکرانه ی این باری و فتح خدایی، معبود والای خویش را تسبیح و حمد گوید و استغفار کند.

ب - ترجمه ی سوره ی نصر

جلسه ی اول

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خداوند بخشنده ی مهربان

۱- إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَ الْفَتْحُ

هنگامی که بیاید یاری خدا و پیروزی

۲- وَ رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ

و بینی مردم را که داخل می شوند

فِي دِیْنِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا

در دین خدا فوج فوج (گروه گروه)

۳- فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

پس تسبیح بگو با ستایش پروردگارت

وَ اسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

و از او آمرزش بخواه زیرا او بسیار توبه پذیر است.

پ — ترجمه ی عبارات قرآنی درس

جلسه ی دوم

جیءَ نِسَاءِ رُحَمَاءُ جُزْءٍ يَتَسَاءَلُونَ
(جیءَ ب:) زنان مهربانان قسمتی از یکدیگر سؤال می کنند
آورده شد

- ۱- رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ
پروردگارا، قبول کن دعایم را
ابراهیم، ۴۰
- ۲- فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ
در آن درمانی برای مردم است.
نحل، ۶۹
- ۳- وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ
و قرار دادیم از آب هر چیز زنده ای را
انبیا، ۳۰
- ۴- وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ
و خدا روزی می دهد به هر کس که بخواهد بی حساب (بسیار زیاد)
نور، ۳۸

جلسه ی سوم

- ۱- لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
برای او نام های نیکوست.
حشر، ۲۴
- ۲- مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
آن چه خدا بخواهد، نیست نیرویی مگر (این که متکی) به خداست.
کهف، ۳۹
- ۳- وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا
و نازل کردیم از آسمان آبی پاک
فرقان، ۴۸

ت - گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- یَرْزُقُ	☐	روزی داد	☐	روزی می‌دهد
۲- شِفَاءٌ	☐	درمان	☐	بیماری
۳- مَاءٌ	☐	آب	☐	گیاه
۴- شَيْءٌ	☐	چه چیز	☐	چیز
۵- أَنْزَلْنَا	☐	نازل کردیم	☐	نازل کرد

* این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر ترجمه کنید.

- یَرْزُقُ: روزی می‌دهد به لِ: برای أَنْزَلَ: نازل کرد سَمَاءٌ: آسمان قَدِيرٌ: توانا
- ۱- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ
 ..... را شب قدر
  - ۲- إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 ..... است.
  - ۳- وَ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 ..... است که ..... را.
  - ۴- قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ
 ..... و ..... ؟
  - ۵- وَ نُنزِلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَ رَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ^۲ وَ لَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا إِسْرَاءُ، ۸۲
 و نازل می‌کنیم ..... و ..... است، و نمی‌افزاید به ..... زیان

۱- إِنَّا = إِنْ + نَا

۲- لِّلْمُؤْمِنِينَ = لِ + الْمُؤْمِنِينَ

سوره ی کوثر؛ ت

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی کوثر و عبارات قرآنی درس
- ۲- توانایی خواندن کلمات دارای همزه به شکل «ت»
- ۳- تقویت توانایی خواندن حروف الفبا با سه شکل تنوین «ت»
- ۴- آشنایی با این پیام قرآنی که پاداش نیکی، نیکی کردن است.
- ۵- آشنایی با معنای کلمات «احسان» و «جزاء»
- ۶- علاقه به خواندن زیبای سوره ی کوثر

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

مراحل تدریس مانند دروس قبل به شرح زیر است.

۱- **روخوانی و آموزش نماد جدید:** لوحه ی سوره ی کوثر را مقابل دید دانش آموزان نصب کنید تا با اشاره ی صحیح شما، دانش آموزان بتوانند کلمات هر سطر لوحه را به صورت بخش بخش دسته جمعی بخوانند. در سطر آخر این سوره، با شکل دیگری از همزه در کلمه ی «شَانِئَكَ» آشنا می شوید. همان طور که می دانید، همزه (ء) یکی از حروف الفباست و مانند همه ی حروف با حرکات ترکیب و خوانده می شود ولی همیشه به تنهایی نمی آید؛ برای نمونه، در فارسی، همزه (ء) در کلمه ی «سؤال» روی حرف وا آمده است. در این درس هم می بینید که حرف همزه در کلمه ی «شَانِئَكَ» روی دندان آمده است. برای دانش آموزان توضیح دهید که گاهی همزه روی کرسی می نشیند و در این درس، کرسی یک دندان است. این شکل نیز کاملاً همان صدای همزه را دارد.

ت ← ء

اکنون ترکیب همزه (ت) را با حرکات کوتاه و تنوین فتحه (ت) و به صورت ساکن (ت) همانند شکلی که در زیر سوره ی کوثر آمده است، روی تخته با دو رنگ مانند کتاب بنویسید تا با راهنمایی شما دانش آموزان آن ها را بخوانند.

ت ← ء ت ت ت ت ت

الفبا را با معانی آشنا کنید - با همکاران

ط	م	ع	پ	ب	ب	ث	ت
ف	ن	ج	ج	خ	ح	ح	خ
خ	خ	ذ	ذ	ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ز	ز	ز	س	س	س	س
ص	ص	ص	ص	ط	ط	ط	ط
ط	ط	غ	غ	ق	ق	ق	ق
غ	غ	ل	ل	م	م	م	م
ن	ن	و	و	و	و	و	و
		ی	ی	ی	ی	ی	ی

کودک هر کدام یک سطر از جدول را از روی کتاب خود بخواند.

دسته‌های اول

لیست سوره‌های کوثر را از روی لوحه بخش‌بخش بخوانید.

سوره‌ی کوثر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 اِنَّا اَعْطٰیْنٰكَ الْکُوْثِرَ
 فَصَلِّ لِزَیْنٍ وَّ اَنْحَرِ
 اِنَّ سَابِغَتَکَ مِوَاظِیْفًا

ن م ع پ ب ث ت

کتاب سوره‌ی کوثر را از روی کتاب خود بخوانید و هر کس از همکاران خود را نشان دهد.

پس از آموزش نماد جدید همزه، تدریس آیه‌ی آخر سوره‌ی کوثر را ادامه دهید تا دانش‌آموزان این آیه را نیز به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

۲- فردخوانی از روی لوحه: با اشاره‌ی شما، هر یک از دانش‌آموزان، یک سطر از لوحه را به صورت انفرادی می‌خواند.

۳- پخش قرائت سوره‌ی کوثر از نوار آموزشی: نوار قرائت سوره‌ی کوثر را پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کنند در این هنگام، آموزگار کلمات را نشان می‌دهد.

۴- خواندن از روی کتاب: هر یک از دانش‌آموزان کتاب‌های خود را باز می‌کنند و ابتدا یک سطر از سوره‌ی کوثر را می‌خواند و بعد هر کدام یکی از حروف الفبا را که با حرکات (ـَ، ـِ، ـُ) ترکیب شده، از روی کتاب می‌خواند.

توجه داشته باشید که دانش‌آموزان «کُوْثِرَ» را «کُوْثَر» نخوانند. در صورت پیش آمدن این اشکال، فقط کافی است توجه آن‌ها را به حرکت فتحه روی حرف «ک» جلب کنید. تلفظ این فتحه با ترکیب واو ساکن (و) موجب صحیح‌خوانی این کلمه می‌شود. ضمناً ترکیب فتحه، قبل از واو ساکن به صورت نرم تلفظ می‌شود. توضیح این مطلب در تلفظ کلمه‌ی «یَوْم» در سوره‌ی حمد در درس چهارم همین کتاب آمده است.

جلسه‌ی سوم

این جلسه، فرصتی برای آموزگار است تا از کار دو جلسه‌ی قبل و میزان یادگیری و پیشرفت درسی دانش‌آموزان مطلع شود.

از دانش‌آموزان بپرسید، آیا تمرین‌های جلسه‌ی سوم را در خانه انجام داده‌اند؛ یا خیر؟ آن‌گاه قرائت سوره‌ی کوثر را از نوار پخش کنید.

پرسش و ارزش‌یابی

تمرین اول: از هر یک از دانش‌آموزان بخواهید تا یک یا دو سطر از آیات سوره‌ی کوثر و یا عبارات قرآنی جلسه‌ی دوم درس را بخوانند. توانایی دانش‌آموزان را مطابق ارزش‌یابی توصیفی (کیفی) ارزیابی کرده و امتیاز هر یک را در جدول مربوط ثبت کنید.

تمرین دوم: از هر یک از دانش‌آموزان بخواهید تا یک سطر از عبارت‌های قرآنی این تمرین را بخوانند و مانند تمرین اول به آن‌ها امتیاز بدهید. بهتر است ابتدا از دانش‌آموزان مسلط‌تر و سپس از سایر دانش‌آموزان بپرسید.

دانستنی های معلم

الف - محتوا و مفهوم کلی سوره ی کوثر

سوره ی کوثر کوتاه ترین سوره ی قرآن است. گفته شده است که مشرکان پیامبر را ابر و بدون نسل می نامیدند و خدا در جواب آن ها این سوره را نازل فرمود. کوثر یعنی، خیر زیاد و با توجه به آخرین آیه ی این سوره که می فرماید دشمن تو ابر است (و نه تو) فهمیده می شود که این خیر کثیر باید مربوط به نسل پیامبر باشد و چون نسل آن حضرت، از سوی حضرت فاطمه - سلام الله علیها - باقی مانده است روشن می شود که منظور از کوثر، حضرت زهرا - علیها سلام - است.

ب - ترجمه ی سوره ی کوثر

جلسه ی اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده ی مهربان

۱- إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

قطعاً ما عطا کردیم به تو خیر فراوان را

۲- فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

بس نماز بخوان برای پروردگارت و قربانی کن

۳- إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

قطعاً دشمن تو، خود او بدون نسل خواهد بود.

پ — ترجمه‌ی عبارات قرآنی درس

جلسه‌ی دوم

سائل	جِئْتَ	خَطِيئَةً	سَنُقْرِئُكَ
درخواست کننده	آمدی	خطا	به زودی (قرآن) را بر تو می‌خوانیم
۱- وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ			انفطار، ۱۹
و همه‌ی امور در آن روز (روز قیامت) از آن خداست.			
۲- رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ			مائده، ۱۱۴
پروردگارا، نازل کن بر ما سفره‌ی غذایی از آسمان.			
۳- فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ			ص، ۷۳
پس سجده کردند ملائکه همه‌ی آن‌ها.			
۴- أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ			بقره، ۸۲
آن‌ها اهل بهشت‌اند و در آن جاودان‌اند.			

جلسه‌ی سوم

۱- هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ	جائیه، ۲۰
این (قرآن، وسیله‌ی) بصیرت برای مردم است.	
۲- وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ	ضحی، ۱۰
و نیازمند را از خود مران	
۳- أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ	رعد، ۲۸
آگاه باشید، با یاد خدا اطمینان و آرامش می‌یابد دل‌ها.	

ت - گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- سائل	☐	درخواست کننده	☐	درخواست کرد
۲- أَصْحَاب	☐	یاران، اهل	☐	بهشتیان
۳- ذِكْرٌ	☐	یاد	☐	دلداری
۴- تَطْمَئِنُّ	☐	اطمینان می‌یابد	☐	اطمینان یافت
۵- عَهْدٌ	☐	پیمان	☐	دوستی

* این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر ترجمه کنید.

نار : آتش	جَنَّةٌ : بهشت	مُنْكَرٌ : کار ناپسند	بِه :
۱- الَّذِينَ يوفون بِعَهْدِ اللَّهِ	... وفا می‌کنند ...	۲۰ رعد،	
۲- الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ	... و ...	۲۸ رعد،	
۳- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ	... نهی می‌کند ... کار زشت و ...	۴۵ عنکبوت،	
۴- وَ الَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ * لِلْسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ	... است * و ...	۲۵ معارج،	
۵- لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ	... مساوی نیستند ... و ... رستگاران اند.	۲۰ حشر،	

سوره ی عصر

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی عصر و عبارات قرآنی درس
- ۲- آشنایی با یکی از دعا‌های قرآنی درباره ی طلب رحمت از خداوند
- ۳- آشنایی با معنای کلمات «رَبَّنَا» و «رَحْمَةً»
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره ی عصر

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

با نام و یاد خدا و یاری خواستن از او درس را آغاز کنید. می توانید به دانش آموزان بگویید درس امروز سوره ی زیبای «عصر» است. خداوند در این سوره به ما می آموزد که چگونه می توانیم با ایمان به خدا و انجام دادن کارهای خوب و با داشتن صبر و حوصله، در زندگی موفق باشیم.

مراحل تدریس

۱- **روخوانی سوره ی عصر:** لوحه ی سوره ی عصر را مقابل دانش آموزان نصب کنید تا با اشاره ی صحیح شما به بخش های کلمات، دانش آموزان آیات سوره را بخش بخش بخوانند. در موارد تشدید و اتصالات تأکید و تکرار داشته باشید.

۲- **فردخوانی:** از هر یک از دانش آموزان بخواهید که یک سطر از سوره ی عصر را از روی لوحه بخش بخش بخوانند. در این هنگام نیز به بخش های کلمات اشاره کنید.

اگر دانش‌آموزی در خواندن یک کلمه، اشکال داشت بلافاصله دانش‌آموزان دیگر و یا خود شما شکل صحیح آن را نگویند؛ بلکه به او فرصت دهید و راهنمایی کنید تا خود، آن کلمه را بخواند. همیشه سعی کنید تا خود دانش‌آموزان اشکالاتشان را کشف و حل کنند و به تدریج به مهارت لازم در خواندن برسند. اگر شما بخوانید تا آنان تکرار کنند؛ بدانید که روش صحیحی را برای آموزش انتخاب نکرده‌اید.

۳- بخش قرائت سوره‌ی عصر از نوار آموزشی: کلاس را برای گوش دادن به صدای نوار آموزشی آماده کنید و صدای نوار را پخش کنید. دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند و شما، هم‌زمان با پخش صدای نوار، کلمات را در لوحه نشان دهید.

۴- خواندن از روی کتاب: دانش‌آموزان کتاب خود را باز می‌کنند و هرکدام با گفتن *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ* و بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ یک سطر از سوره‌ی عصر را می‌خوانند. بهتر است ابتدا دانش‌آموزان داوطلب و سپس سایر دانش‌آموزان بخوانند.

برخی از اشکالات شایع در خواندن سوره‌ی عصر عبارت‌اند از:

- تبدیل عبارت «إِلَّا الَّذِينَ» به «إِنَّ الَّذِينَ» که با نشان دادن «ل» و صداکشی رفع اشکال می‌شود.
- عدم تلفظ تشدید در عبارت «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»: با نشان دادن ضمه‌ی حرف لام و اتصال آن به تشدید (ص) به کمک حرکت دست، از دانش‌آموزان بخواهید به اتصال توجه کرده و تشدید را محکم بخوانند.
- تبدیل «صَوًّا» به «صَوًّا» در کلمه‌ی تَوَاصَوْا که با نشان دادن فتحه‌ی صاد و تأکید بر آن اصلاح می‌شود.

جلسه‌ی دوم

پس از ایجاد آمادگی برای شروع درس، فعالیت‌های این جلسه به شرح زیر انجام می‌شود.

۱- شنیدن قرائت نوار آموزشی سوره‌ی

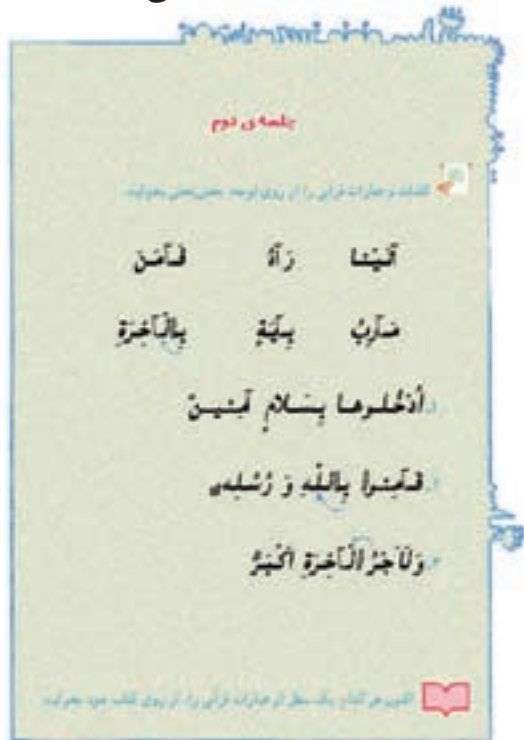
عصر: دانش‌آموزان کتاب خود را باز می‌کنند و همراه با شنیدن قرائت سوره‌ی عصر، از روی کتاب خط می‌برند و سعی می‌کنند شبیه نوار بخوانند.

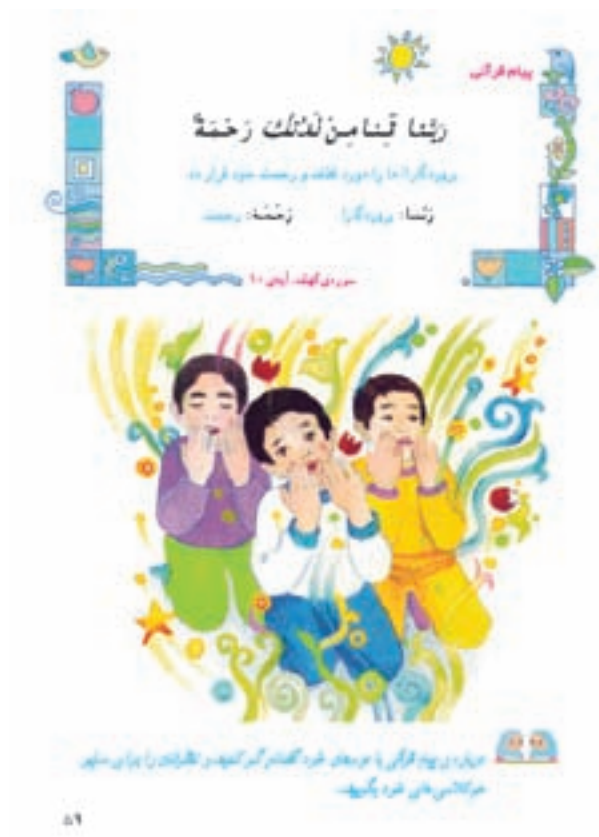
۲- روخوانی کلمات و عبارات: لوحه‌ی

جلسه‌ی دوم را مقابل دانش‌آموزان نصب کنید تا با اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات، دانش‌آموزان آن‌ها را به صورت دسته‌جمعی، بخش‌بخش بخوانند.

۳- فردهخوانی: بار دیگر از هر یک از

دانش‌آموزان بخواهید که با اشاره‌ی شما، یک سطر را از روی لوحه به صورت فردی بخوانند.

۴- مراجعه به کتاب: دانش‌آموزان کتاب خود را باز می‌کنند و هر یک از آن‌ها یک سطر از کلمات و عبارات قرآنی این جلسه را می‌خوانند.

۵- پیام قرآنی درس: چند تا از دانش‌آموزان پیام قرآنی و ترجمه آن را می‌خوانند. این پیام یک دعای قرآنی است. می‌توانید برای آموزش این پیام، از دانش‌آموزان بخواهید تا دست‌های خود را به حالت دعا به سوی آسمان بلند کنند و این پیام را با هم بخوانند.

دو کلمه‌ی «رَبَّنَا» و «رَحْمَةً» را همراه با معنای آن‌ها روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان با چند بار خواندن و تکرار آن، معنای این دو کلمه را بیاموزند.

از دانش‌آموزان بخواهید تا با دقت، تصویر درس را ببینند و درباره‌ی آن با دوستان خود گفت‌وگو کنند. می‌توانید در این قسمت از دانش‌آموزان بپرسید آیا تاکنون با خدا صحبت کرده‌اند؟ از خدا چه درخواست و حاجتی داشته‌اند؟ اگر تمایل دارند آن را برای دوستانشان تعریف کنند.

به دانش‌آموزان بگویید ما در قنوت نماز، دعا‌های قرآنی را می‌خوانیم یکی از آن‌ها پیام قرآنی این درس است. در پایان این جلسه انجام تمرین «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه‌ی سوم

مطابق معمول در هر درس دو جلسه آموزش داده می‌شود و در جلسه‌ی سوم از فعالیت‌های دو جلسه‌ی قبل ارزش‌یابی به عمل می‌آید.

از دانش‌آموزان پرسید آیا تکالیف و تمرین «انس با قرآن در خانه» را انجام داده‌اند یا خیر؟ آن‌گاه صدای نوار قرائت سوره عصر را به عنوان شروع کار پخش کنید تا دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط ببرند و همراه با نوار بخوانند.

پرسش و ارزش‌یابی

تمرین اول: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک یا دو سطر از سوره و یا عبارت‌های قرآنی درس را بخوانند و به شیوه‌ی درس‌های قبل به ایشان امتیاز دهید.

تمرین دوم: ابتدا از دانش‌آموزان مسلط‌تر و سپس سایر دانش‌آموزان بخواهید هر نفر یک سطر از عبارت‌های قرآنی جلسه‌ی سوم را بخوانند و به آن‌ها امتیاز دهید.

دانستنی های معلم

الف - محتوا و مفهوم کلی سوره ی عصر

سوره ی عصر یکی از کوتاه ترین و زیباترین سوره های قرآن است ولی با وجود کوتاه بودنش گفته شده که همه ی معارف قرآن را دربر دارد و تمام مقاصد اسلامی را در موجزترین بیان روشن می کند و خود به تنهایی یک کتاب است.^۱

خداوند در این سوره، پس از سوگند به عصر و تاریخ حیات بشری می فرماید: هر انسانی اگر می خواهد از حیات خود بهره مند شود و هستی واقعی خود را از دست ندهد، باید ایمان بیاورد و همراه آن به انجام کارهای نیکو و درست اقدام کرده و هم نوعان خود را به راستی و درستی و پایداری در راه دست یابی به آن توصیه و سفارش کند.

ب - ترجمه ی سوره ی عصر

جلسه ی اول

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خداوند بخشنده ی مهربان

۱- وَالْعَصْرِ

سوگند به عصر و زمانه

۲- اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِیْ خُسْرٍ

که قطعاً انسان در حال زیان است؛

۳- اِلَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا

مگر کسانی که ایمان آوردند

وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

و کارهای شایسته انجام دادند

وَ تَوٰصَوْا بِالْحَقِّ

و یک دیگر را به حق سفارش کرده

وَ تَوٰصَوْا بِالصَّبْرِ

و یک دیگر را به صبر سفارش کردند.

۱- با استفاده از تفسیر احسن الحدیث

پ – ترجمه ی عبارات قرآنی درس

جلسه ی دوم

آتینا	رآه	فآمن
دادیم	آن را دید	پس ایمان آورد

مآرب	بآیه	بآخرة
کارها و نیازها	به نشانه ای	به آخرت

۱- اَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ

حجر، ۶۶

داخل آن شوید با سلامت و امنیت

۲- فَاٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ

نساء، ۱۷۱

پس ایمان بیاورید به خدا و پیامبرانش

۳- وَلَآجِرُ الْآخِرَةِ الْكَبْرُ

نحل، ۴۱

و پاداش آخرت بزرگ تر است

جلسه ی سوم

۱- فَادْكُرُوا آلَاءَ اللّٰهِ

اعراف، ۶۹

پس یاد کنید نعمت های خدا را

۲- تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ

حجر، ۱۱

این آیات کتاب و قرآن روشنگر است

۳- وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

نساء، ۳۶

و عبادت کنید خدا را و دزه ای به او شرک نورزید

ت - گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- آمَنُوا	☐	ایمان آوردند	☐	ایمان بیاورید
۲- آمِنُوا	☐	ایمان آوردند	☐	ایمان بیاورید
۳- عَمِلُوا	☐	انجام دادند	☐	دانستند
۴- صَالِحَاتٍ	☐	کارهای شایسته	☐	کار شایسته
۵- اذْكُرُوا	☐	یاد کردند	☐	یاد کنید

* این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر ترجمه کنید.

أَجْرٌ : پاداش   وَلِيٌّ : سرپرست   يُخْرِجُ : خارج می‌کند
ظُلُمَاتٍ : تاریکی‌ها   كَبِيرٌ : بزرگ

۱- وَ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا

و یافتند... را که ... (در قیامت)

۲- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ...

یا ایها الذین آمنوا، ... و ...

(این آیه بیان می‌دارد که همواره باید در مسیر ایمان پیشرفت کنیم و یک روز هم نباید در جا بزنیم)

۳- فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ

نساء، ۱۰۳

... را ایستاده و نشسته و ... پهلوهایتان

۴- اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

بقره، ۲۵۷

... است که ... را ...

۵- وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

فاطر، ۷

... و ... را ... و ... بزرگ است.